

MEVLÂNA MÜZESİ KÜTÜPHANESİNDE KAYITLI 1626 NUMARALI İLÂHÎ MECMÛASI

Kabul Tarihi: 23.08.2016
Yayın Tarihi: 31.10.2016
Özkan CİĞA*

Öz

Türk edebiyatı ve müzikisinde önemli bir boşluğu dolduran mecmuaların, metin neşri ve birtakım bilimsel değerlendirmeler için birer başvuru kaynağı olduğunu söyleyebiliriz. Mecmûalar, çeşitli konulardan meydana gelen derleme türü eserlerdir. Bu eserler içerdiği konulara göre farklı şekillerde isimlendirilir. Söz konusu mecmûalardan biri *mecmûa-i ilâhîyât* veya *ilâhî mecmûaları* olarak isimlendirilen eserlerdir. Bu eserlerde, günümüzde unutulmaya yüz tutmuş ilâhîlere rastlamak mümkündür. Bu çalışmada Mevlâna Müzesi Kütüphanesi Ferid Uğur Yazmaları 1626 numarada kayıtlı, mürettibi ve yazılış tarihi belli olmayan ilâhî mecmûası incelenecek ve transkripsiyonu yapılan metnin tamamı ek olarak çalışmanın son bölümünde verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Edebiyatı, Mecmûa, İlâhî, İlâhî Mecmûası.

NUMBER 1626 CHANT MAGAZINE IN MEVLANA MUSEUM LIBRARY

Abstract

Magazines are anthology that occur different topic. They are important source to learn history of Turkish literature and Turkish classical music. They are named contextually different forms. One of them is named *mecmûa-i ilâhîyât or ilâhî mecmua*. There are chants had almost forgotten in these magazines. Also, we can found name of sufi who is unknown until now in these magazines. The aim of this work to analyzes number 1626 chant magazine in Mevlana Museum Library Ferid Uğur manuscripts. All of this magazine transcripts attached to this work.

Keywords: Turkish Literature, Magazine, Chant, Chant Magazine

Giriş

Arapça bir kelime olan ve *cem*’ mastarından oluşan *mecmûa*, “toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi, seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap”¹ anlamlarına gelir. Günümüz antolojilerin görevini üstlenen ve bir nevi derleme türü olarak karşımıza çıkan mecmûalar, içerik bakımından geniş bir yapı arz eder. Mensur veya manzum şeklinde yazılan mecmûalar; hadisler, dualar, fetvalar, hutbeler, ilâhîler, naatlar, mi’raciyeler, güfteler, şarkılar, latifeler, lugazlar, münşeatlar gibi türleri ihtiva eder. Ayrıca mecmûalar, insanların gündelik ihtiyaçlarına cevap verecek mahiyette çeşitli ilaç ve yemek tarifleri, faydalı bilgiler, manzum lûgatlar ve tarihi belgelerden derlenen notlardan meydana gelmektedir. Bu bağlamda mecmûaların, şekil ve içerik bakımından farklı şekillerde isimlendirildiği görülür. *Mecmûatü’l-ehâdis*, *Mecmûa-i Fetâvâ*, *Mecmûa-i Tevârih*, *Mecmûatü’r-resâil*, *Mecmûa-i Fevâid*, *Mi’raciye Mecmûası*, *Mecmûa-i Eş’âr*, *Mecmûatü’n-Nezâir*, *Mecmûa-i İlâhîyat*, *Kasîde Mecmûası*, *Güfte Mecmûası*, *Beste ve Semai Mecmûası*, *Mecmûa-i Kârhâ ve Nakışhâ ve Şarkiyât*, *Şhregîz Mecmûası*, *Lugaz Mecmûası*, *Mecmûa-i Gazeliyat*, vb.²

*Arş. Gör., Diçle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi ABD, ozkan.ciga@dicle.edu.tr

¹ Ferit, Devellioğlu (2000). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, s. 596.

² Mecmûalar hakkında ayrıntılı bilgi için bk. Mustafa Uzun (2003). “Mecmua” TDV İslam Ansiklopedisi TDV Yayınları, İstanbul, c.28, s.265-268; Atabey Kılıç (2012). “Mecmûa Tasnifine Dâir”, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Turkuaz Yayınları, İstanbul s.75-96. Mehmet Gürbüz (2012). “Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi”, Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı, Turkuaz Yayınları, İstanbul s. 97-113. Özer Şenödeyici, Ahmet Akdağ (2015). “Mecmûalar ve Cönkler”, Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu, Kesit Yayınları, İstanbul, s. 366-388; Cemal Kurnaz, Yaşar Aydemir (2013). “Mecmûalara Sorulması Gereken Sorular” *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1, Winter 2013, p. 51-64, Ankara-Turkey*; Ahmet Tanyıldız (2012). “Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research, c.5 sayı 21*.

Klâsik Türk edebiyatı metin incelemeleri bünyesinde metin neşri yapılırken mecmûaların önemli bir rolünün olduğu gözlerden kaçmaz. Dîvân neşirleri yapılırken kimi zaman şairlerin eksik, okunamayan veya dîvânında hiç yer almayan bazı şiirlerinin elde edilmesine ve böylece eksiksiz bir biçimde dîvân neşrinin yapılmasına çalışılır. Ayrıca dönemin dil ve kültür yapısı sanat ve edebiyat zevki hakkında çeşitli bilgiler elde edilir. Aynı durum müzikoloji, tarih, ilâhiyat, tıp, sosyoloji, ziraat, coğrafya gibi diğer bilim dalları için de geçerlidir. Her bilim dalı ilgili kaynak mecmûalardan olabildiğince faydalanabilmektedir. Bestekârların, şarkıların, güftelerin, edvârların ve müzikoloji ile ilgili diğer nazârî bilgilerin daha doğrusu müzikolojiye kaynaklık edebilecek her türlü tarihî ve içtimâî bilgilerin yer aldığı mecmûalar, Türk edebiyatında ve müzikolojide temel kaynaklar arasında yer alır. Tarihsel ve Sistematik Müzikoloji'ye kaynaklık eden güfte, edvâr, semâî, türkû ve şarkı mecmûalarının yanı sıra ilâhî mecmûalarının da yer aldığını söyleyebiliriz.

Türk mûsikîsinin'nin önemli bir formu olarak ilâhîler, halkın inanç, yaşam felsefesi, sanat zevki, gelenek ve göreneğini yansıtmaları açısından büyük önem arz eder. İlâhî, "Allah'a mensup, Tanrı ile ilgili, tanrısal."³ anlamına gelir. Bir edebiyat terimi olarak ise ilâhî, "mutasavvıf şairler tarafından yazılan, dînî ve ilâhî fikirleri ihtivâ eden şiirler"⁴ anlamına gelir. İlâhîlerin muhatabı halk ve halkın içinden gelen tasavvuf ehli olan insanlar olduğu için ilâhîlerde genellikle sade bir dil tercih edilmiş ve buna bağlı olarak edebî sanat kaygısı güdülmemiştir. Daha çok didaktik tarzda yazılan ilâhîlerin konusu genellikle ilâhî aşk, tevhîd inancı, peygamber ve ehl-i beyt sevgisi, İslâm ahlakı ve çeşitli nasihatlerden oluşmaktadır. İlâhîlerin, Anadolu'da İslâmiyet'i yaymak için farklı formlarda yazılan ve söylenen eserler olduğunu da söyleyebiliriz.⁵ Bu bağlamda Türk edebiyatında ilâhî form gelişmeden önce hikmet, tevhid, na't ve münâcât gibi dînî içerikli şiirlerin de ilâhî olarak değerlendirilip Türk mûsikîsinde çeşitli makam ve usullerle bestelenerek icrâ edildiği bilinmektedir. Türk edebiyatında ilâhî, hem halk edebiyatına bağlı bir nazım şekli olarak hem de tekke ve tasavvuf şiirine ait bir nazım biçimi olarak değerlendirilir. İlâhîler, dörtlükler şeklinde yazılmasının yanı sıra beyitler halinde de yazıldığı görülür. Ayrıca ilâhîler yazılırken genellikle hece ölçüsünden istifade edildiği görülür. Bununla birlikte XV. yüzyıldan sonra ilâhîlerin aruz vezniyle de yazıldığı görülür. "*Bunda, bestekârların manzumeleri ekseriyetle dîvân şiirinden seçmelerinin tesiri olduğu gibi ilerleyen asırlarda mutasavvıf şairlerin daha çok aruzu kullanmaya ve klasik şiirin nazım türleriyle eser vermeye başlamasının da etkisi vardır.*"⁶

Dîvân şiirinde gazel, kıt'a, tuyuğ, rubâî ve muhammes gibi bazı nazım şekillerinden oluşturulan ilâhî temalı manzûmelerin yer aldığını ve bestekârların diğer nazım şekillerine nispeten gazel nazım şekliyle yazılmış ilâhî içerikli manzûmeleri tercih ettiğini söyleyebiliriz. "*Dinî mûsikî formu olan ilâhî, din dışı Türk mûsikîsindeki şarkı formu gibi yazılmış olup, dörtlük halinde zemin, nakarat, meyan, nakarat satırları şeklinde bestelenmiştir. Fakat bazı tekke ilâhîlerinde meyan kısmı bestelenmemiştir.*"⁷ Bilindiği üzere Türk Dîn Mûsikîsi, câmi mûsikîsi ve tekke mûsikîsi olarak ikiye ayrılır. Câmi mûsikîsi, câmi ve mescitlerde yapılan ibadet ve birtakım ritüeller sırasında sadece sesle icrâ edilen eserlerden oluşur. Tekke mûsikîsi ise tekke ve dergâhlarda zikir sırasında hem ses hem çalgı aleti ile icrâ edilen eserlerden meydana gelir. "*Cami mûsikîsinin ezan, kamet, kuran tilaveti, temcid ve münacat, mahfel sürmesi, salât, mevlîd, tekbir gibi çeşitleri olduğu gibi tekke mûsikîsinin de âyin, durak, şugul, nefes, mersiye, savt gibi çeşitleri vardır. Ayrıca ilâhî, naat, mi'râciyye, salâtu's-selâm gibi her iki mekânda okunan çeşitler, yani ortak formlar bulunmaktadır.*"⁸ Câmilerde ve tekkelerde genellikle dînî ayların konularına göre ilâhîler icrâ edilirdi. Muharrem ayında okunan muharremiyeler, mevlîd ayları olarak bilinen rebî'ü'levvel ve rebî'ü'lâhir aylarında okunan mevlîd ve na't-ı şerîfler, tövbe ve istiğfar zamanı olarak bilinen cemâziye'levvel ve cemâziye'lâhir aylarında okunan tövbe ve istiğfar içerikli ilâhîler, Regâ'ib ve Mi'râc gecelerinin bulunduğu Receb ve Şa'bân

³ Ferit, Devellioğlu (2000). *age.s.* 426.

⁴ Tâhir Olgun (1914). *Tedrisât-ı Edebiyyeden Nazım ve Eşkâl-i Nazım*, Mahmut Bey Matbaası, İstanbul.

⁵ Ahmed Yesevî, Süleyman Ata, Hakîm Ata gibi mutasavvıf şairler tarafından yazılan "hikmet"ler, Yûnus Emre'nin dîvânında yer alan ilâhî içerikli şiirler, farklı nazım şekilleriyle kaleme alınmış eserlerden bazılarıdır.

⁶ Ayrıntılı bilgi için bk. Mustafa Uzun (2000). "İlâhî" TDV İslam Ansiklopedisi TDV Yayınları, İstanbul, c. 22, s. 65.

⁷ M. Nuri Uygun (2014). "Türk Din Mûsikîsinde Usûl İlâhîleri", *Rast Müzikoloji Dergisi Cilt II, Sayı 2 s.32.*

⁸ M. Nuri Uygun (2014). *age. s.32.*

aylarında okunan ilâhîler, Ramazan ayında okunan Ramazan ilâhîlerininindînî aylardakonularına göre icrâ edilen ilâhî formlar olduğunu söyleyebiliriz.⁹Tekkelerde dînî aylara göre okunan ilâhîlerin yanı sıra zikir sırasında zikrin uygulanaşına göre icrâ edilen ilâhîler de vardır. Bu ilâhîler zikrin hallerine göre kıyâm, ku'ûd, devrân, usûl, şugûl, durak ilâhîleri olarak adlandırılır.¹⁰Görüldüğü üzere ilâhîler farklı mekânlarda, dînî aylarda ve çeşitli konu ve makamlarda icrâ edilen ve halkın daima beğeni ve ilgisini çeken eserlerdir.

İlâhîlerin sonraki nesillere aktarılması için şahsî eserlerin kaleme alınmasının yanı sıra antoloji özelliğı taşıyan ilâhî mecmûalarının büyük önem arz ettiğini söyleyebiliriz. İlâhî mecmûalarının içeriğı ve hacmimecmûayı tertip edeninilim tahsiline, beğeni ve ilgisine göre değışiklikler arz eder.Şiir, güfte ve şarkı mecmûalarına nazaran ilâhî mecmûaları cilt ve tezhip bakımından daha sade bir yapıdadır. Bir kısım ilâhî mecmûalarında mürettibin ismine rastlanmaz. Ayrıca diğere yazma eserlerde yer alan mukaddime, sebab-i te'lîf, eserin yazım tarihi, fihrist gibi bilgilerin yer aldığı ibâreler, bazı ilâhî mecmûalarında yer almaz. Bu bilgiler yerine eserin giriş ve son kısmında çeşitli ayetler, dualar, Allah'ın isim ve sıfatları yer alır ve bazen mürettip, okurdan hayır dua almak üzere mecmûanın ilk veya son kısmına isminin geçmediğı bir ibâre ekleyebilir. İlâhî mecmûalarının bu özellikleri araştırmacıyı doğru tespitlere ulaşma noktasında sıkıntıya sokabilir. Ancak mecmûalarda kullanılan kâğıt cinsi, hat özelliğı, mürekkep rengi, mühür, haşiyeler, mecmûanın cilt yapısı ve varsa süslemeleri araştırmacının işini kolaylaştıracak özellikler olarak düşünülebilir. Ayrıca ilâhî mecmûalarında yer alan eser sahiplerinin isimleri, ilâhîlerde kullanılan dil ve imlâ özellikleri de mecmûanın ne zaman yazıldığı hakkında araştırmacıya fikir verebilir.¹¹

Mecmûanın Tanıtımı:

Mevlâna Müzesi Kütüphanesi Ferid Uğur Yazmaları 1626 numarada kayıtlı olan mürettibi ve yazılış tarihi belli olmayan ilâhî mecmûası 22 varaktan oluşmaktadır. Ancak mecmûada yer alan "Du'â-yı Leyle-i Kadr"ve ism-i a'zamın varak sayısı 2; ilâhîlerin yer aldığı varak sayısı ise 9'dur. Mecmûada kalan diğere varaklar, mürettip tarafından yeni ilâhî eklemeleri yapabilmek için boş bırakılmıştır. Mecmûa harekeli nesih hatla yazılmış olup eserin tamamında kırmızı, siyah ve mavi mürekkep kullanılmıştır. Eserin, adı kâğıt cinsi üzerine yazıldığı tespit edilmiştir. Mecmûanın cilt rengi kırmızıdır ve üzerinde 1626 numara kaydı yer alır. Mecmûanın kapak kısmı yandan açılır şekildedir. Eserin giriş kısmında mukaddime, sebab-i te'lîf, eserin yazım tarihi, fihrist gibi bilgilere yer verilmemiştir. Ancak mecmûada 17. yüzyıldan önce yaşayan mutasavvıfların eserlerine yer verildiğine bakılırsa mecmûanın 17. yüzyıldan sonra yazıldığını söyleyebiliriz. 1b sayfasında Latin harfli mühürde "Dişçi Hacı Mehmet Dişşöken'in Vakfidır" ibâresi yer almaktadır. Bu mührün hemen yanında ise 1626 kayıt numarası bulunur. Mecmûanın 1a sayfasında ise "Du'â-yı Leyle-i Kadr" başlıklı dua yer alır. Duanın tamamı kırmızı ve mavi mürekkeple yazılmıştır. Mecmûanın ilk eseri "kaside" başlığı altında verilmiştir. Söz konusu ilâhî mecmûasında, mürettip tarafından yapılan imlâ

⁹ Ayrıntılı bilgi için bk. Halil Can (1974). "İslâmî Ayların Müsikisi", *Müsikî Mecmuası*, Yıl:27, S.294, s.19, İstanbul; Mustafa Uzun (2000). age. s. 65-66.

¹⁰ Ayrıntılı bilgi için bk. Ali Rıza Şengel (1979-1982). *Türk Müsikisi Klâsikleri İlâhîler*, (hızl: Yusuf Ömürlü), Kubbealtı Kültür ve Sanat Vakfı Yayınları, İstanbul; Mustafa Uzun (2000). age. s. 64-68. Nuri Özcan (1994). "Devran" TDV İslam Ansiklopedisi TDV Yayınları, İstanbul, c.9 s.249-250. Suphi Ezgi (1933) *Nazarî ve Amelî Türk Müsikisi*, Millî Mecmûa Matbaası, İstanbul, c.3; Cemaleddin Server Revnakoğlu (1966). "Yunus'un Bestelenmiş İlâhîleri Nerede ve Nasıl Okunurdu?", *Türk Yurdu*, c.5, S. 319, s. 134-135;M. Nuri Uygun (2014). age. s.34.

¹¹ Ayrıntılı bilgi için bk. Abdülkerim Abdulkadiroğlu (1997). "Edebiyatta Metodoloji Açısından Elyazmaları ve Nâdir Eserler Üzerine Notlar I", *Kültürümüzden Esintiler, Anıl Matbaası, Ankara*, s.527-556; Yaşar Aydemir (2007). "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları Volume 2/3 p. 122-137*; Selâmî Ece (2007). *Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri*, Fenomen Yayınları, Ankara; ÖzerŞenödeyici (2015). "Yazma Eserler", Osmanlı Edebi Metinlerini Anlama Kılavuzu, Kesit Yayınları, İstanbul, s. 231-246; M. Fatih Köksal (2012). "Metin Neşrinin Ana Esasları" *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, S.31, s.179-209.

hatalarının sıklığı dikkatlerden kaçmaz.¹² Söz konusu imlâ hataları dipnotta belirtilerek doğru yazımı metinde gösterilmiştir.

Mecmûada toplam yedi ilâhî ve sekiz kaside başlığı altında eserler yer alır. Bu eserlerin bir kısmında mahlas belirtilmemiştir. Kaside başlığı altında yazılan eserlerin klâsik Türk edebiyatında yer alan kaside nazım şekline benzemediği ayrıca bu eserlerde vezin birliği olmadığı görülür. Mecmûada yer alan bazı eserlerin birtakım değişikliklere maruz kalarak günümüze ulaştığı tespit edilmiştir.¹³ Bazı eserlerin ise günümüzdeki literatürde yer almadığı görülmüştür.¹⁴ Mecmûada yer alan eserlerin tamamı ise aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo: Mecmûada yer alan eserlerin sırasına göre mahlasları, nazım şekilleri ve ilk dizeleri.

Mahlas		Eser
-	Kasîde	‘Acabâ şâhid-i maşûdum bu gözlerim göre mi
-	Kasîde	Hele ğamsız olamam râhat anıñçün bulamam
Pîr Sultân	İlâhî	Güzel ‘aşık saña bir su’âlim var
Seyyid Nizam Oğlu	İlâhî	‘Tulû’ itdi bir şems-i haķıķat
Niyâzî	İlâhî	Cihân gine bülbül oldu hâr açılıp gül oldu
Dervîş Yûnus	İlâhî	Gelin uzanalım farza sünnete
Dervîş Yûnus	İlâhî	Her haçan anarsam seni
-	Kasîde	İlâhî seniñ ‘aşkın âteşiyle
Nûrî	İlâhî	Semâda sırr-ı tevḥîd duyan
-	Kasîde	Kıyâmet güninde maşşer yerinde
-	Kasîde	Baba ümmetiñ için sen hiç ağlama
Mahvî	Kasîde	Dermendim mücrimem ihsâna geldim yâ Resûl Allâh meded
Nesîmî	Kasîde	Pehlivândır ol kişi kim nefsinı katl eyleyen
Yûnus	İlâhî	Seyr idin Muḥammed’i/ Doğmış nûrlar içinde

¹² Örneğın: Metinde ‘baḥt/بحط’ olarak yazılan ve anlamı “talih, kader, kısmet” olan kelimenin doğru yazımı ‘baḥt/بخت’; ‘ankût/انكوت’ olarak yazılan ve anlamı “örümcek” olan kelimenin doğru yazımı “ankût/عنكوت”; ‘ömr/امر’ olarak yazılan ve anlamı “hayat, yaşam” olan kelimenin doğru yazımı ise “ömr/عمر” şeklinde olmalıdır.

¹³

Mahlas		Eser
Pîr Sultân	İlâhî	Güzel ‘aşık saña bir su’âlim var
Seyyid Nizam Oğlu	İlâhî	‘Tulû’ itdi bir şems-i haķıķat
Niyâzî	İlâhî	Cihân gine bülbül oldu hâr açılıp gül oldu
Dervîş Yûnus	İlâhî	Gelin uzanalım farza sünnete
Dervîş Yûnus	İlâhî	Her haçan anarsam seni
Nûrî	İlâhî	Semâda sırr-ı tevḥîd duyan
Mahvî	Kasîde	Dermendim mücrimem ihsâna geldim yâ Resûl Allâh meded
Nesîmî	Kasîde	Pehlivândır ol kişi kim nefsinı katl eyleyen
Yûnus	İlâhî	Seyr idin Muḥammed’i/ Doğmış nûrlar içinde
Pîr Sultân	Kasîde	‘Aşık seniñ kıyaķ kıyaķ baķışın

¹⁴

Mahlas		Eser
-	Kasîde	‘Acabâ şâhid-i maşûdum bu gözlerim göre mi
-	Kasîde	Hele ğamsız olamam râhat anıñçün bulamam
-	Kasîde	İlâhî seniñ ‘aşkın âteşiyle
-	Kasîde	Kıyâmet güninde maşşer yerinde
-	Kasîde	Baba ümmetiñ için sen hiç ağlama

Pîr Sultân	Kasîde	‘ Āşık seniñ kıyaq kıyaq baqışın
------------	--------	----------------------------------

Sonuç

Bir derleme türü olarak karşımıza çıkan mecmûaların önemi şüphe götürmeyen bir gerçektir. Bu eserler, çoğu zaman kaybolan veya unutulmuş şiirlerin varlığının tespiti için araştırmacıya yardımcı olan kaynaklardan bazılarıdır. Birbirinden farklı konularda kaleme alınan mecmûalar, konularına göre isimlendirilerek insanlığın ilim ve kültür dünyasında sonraki nesillere aktarılan yazılı bir miras olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmada, Mevlâna Müzesi Kütüphanesi Ferid Uğur Yazmaları 1626 numarada kayıtlı olan ve mürettibi belli olmayan ilâhî mecmûası incelenerek mecmûanın tamamının transkripsiyonu yapıldı. Söz konusu mecmûada toplam yedi ilâhî ve sekiz kasîde tespit edildi. Mecmûada yer alan eserlerin bir kısmının kime ait olduğu tespit edilememekle birlikte diğer eserlerin Dervîş Yûnus, Pîr Sultân, Seyyid Nizam Oğlu, Mahvî, Nesîmî, Nûrî ve Niyâzî mahlaslı mutasavvıf şairlere ait olduğu tespit edildi. Mecmûada yer alan eserlere bakıldığında mecmûanın muhtemelen 17. yüzyıldan sonra yazıldığı kanaatine varıldı.

dübed

Ek:

[1a]

Du‘â-yı Leyle-i Kâdr

Allâhumme şalli ‘alâ Muḥammedini’n-Nebiyyi’l-muhtâr. Bi‘adedi menşalli aleyhi mine’l-ahyâr ve ‘adede men lem ‘aleyhi mine’l-eşrâr ve ‘adede kaṭarâti’l-emtâr ve ‘adede emvâci’l-bihâr ve ‘adede’r-rimâli ve’l-ğifâr ve ‘adede evrâki’l-eşcâr ve ‘adede enfâsi’l-müstağfirîne bi’l-esḥâr ve ‘adede ekmâmi’l-evhâm ve ‘adede mâ-kânevemâ-yekûnu ilâ yevmi’l-ḥaşr ve’l-ḳarâr. Ve şalli ‘aleyhi mâ aḥtelefe’l-melevân ve ta‘âkabe’l-eşrân ve kerrere’l-cedîdân v’estekbele’l-ferḳadân ve bellîğ rûḥahû ve ervâhi ehl-i beytimine’ttehiyyeteve’t-teslîmve ‘alâcemî’il-enbiyâi ve’l-murselîn ve’l-ḥamdüli’llâhi Rabbi’l-âlemîn. Allâhumme şalli ‘alâ Muḥammedin ve ‘alâ âli Muḥammedin bi‘adedi külli zerrâti elf.

[1b]

Kaşide¹⁵

- 1 ‘Acabâ şâhid-i maḳşûdım bu gözlerim göre mi
Yâ benim baḥt-ı¹⁶ siyâhım bir daḥı el vire mi
Yoḳsa ‘ankût¹⁷ḳazâ defteri ‘ömr¹⁸ümdüre mi
- 2 Gün ola mı bu gözüm vuşlat-ı yâri göre mi
Yoḳsa bu ḥasret¹⁹ bizi tâ menzîl-i ḥaşre süre mi
- 3 Ne ‘aḳıllar irer bu felegin gerdişine²⁰
Ne fikirler irer eyyâm-ı gam cünbişine²¹
- 4 Ne taḥammül olunur hicr-i firâḳâteşine
Gün ola mı bu gözüm vuşlat-ı yâri göre mi
Yoḳsa bu ḥasret²² bizi tâ menzîl-i ḥaşr²³e süre mi
- 1 Hele ğamsız olamam râḥat anıñçün bulamam
Ağlamaḳdan bu gözüm yaşımı bir dem silemem
Şeb-i ğamda yatıram kendimi aşlâ bulamam²⁴

¹⁵Bu şiirin mürettip tarafından kaside başlığı altında verilmesine rağmen kaside nazım şekline benzemediği görülür.

¹⁶‘baḥt’ metinde ‘baḥt/بحط’ şeklinde yazılmıştır.

¹⁷‘ankût’ metinde ‘ankût/انكوت’ şeklinde yazılmıştır.

¹⁸‘ömr’ metinde ‘ömr/امر’ şeklinde yazılmıştır.

¹⁹‘ḥasret’ metinde ‘ḥasret/حسرت’ şeklinde yazılmıştır.

²⁰‘gerdişine’ metinde ‘gerdüşına/گردوشينه’ şeklinde yazılmıştır.

²¹‘cünbişine’ metinde ‘cünbüşına/جونبوشينه’ şeklinde yazılmıştır.

²²‘ḥasret’ metinde ‘ḥasret/حسرت’ şeklinde yazılmıştır.

²³‘ḥaşr’ metinde ‘ḥaşr/حشر’ şeklinde yazılmıştır.

²⁴Metinde yukarıdaki şiirin devamı gibi görünen bir beyit ve tek mısradan oluşan bu şiir, bağlam ve redif/kâfiye yönünden kendinden önce gelen şiirden farklı olduğu için bu şiirin müstakil bir şiir olarak yazılmasına karar verildi.

[2a]
İlâhî²⁵

I

Güzel ‘ aşık saña bir su ‘âlim var
Kudret bahârınıñ güli nerd’olur
Zâhirde bâtında biz kâmil cânız
Tañrı’nıñ arslanı ‘ Alî nerd’olur

II

Bu dünyâniñ varıñ yoğıñ bitiren
Gögercin tonına girüp oturan
Zemheride kınca güller bitiren
Zemheride açan gülün dalı nerd’olur
(Eyzân)

III

Yedisi sırdır şâhım‘ ayandır beşi
Tedbîrle bozulmaz taqdirin işi
Üç yüz altmış altı deryâniñ başı
Çağlayup ağan deryâniñ göli nerd’olur
(Eyzân)

[2b]

IV

Pîr Sultân’ım eydür üçler yediler
Erenler kılıcın yola kurdiler
Haber virsün müderrisler kâdiler
(Eyzân)

İlâhî

- 1 Tülû‘ itdi bir şems-i haqîkat
Şereflendik bugün el-hamdülillâh
- 2 Gönüller irince zevk ü şafâ²⁶ya
Bağılmaz çekilen cevr ü cefâya
İrişdik Haq Te’âlâ’dan ‘ atâya
(Eyzân)
- 3 İdüp ârzü vişâli²⁷ yâre hem-dem
Akıtdım gözümünden yaşı ki hem-dem
Olup Seyyid şeref yâriñe hem-dem
(Eyzân)
- 4 Seniñ Seyyid Nizâm Oğlu kılundan
Hiç âzâd eyleme ekvân Muhammed

²⁵ Metinde beyitler halinde yer alan bu şiirin nazım şekli dörtlü yapıya uyduğu için şiirin dörtlükler halinde yazılması uygun görüldü.

²⁶ ‘şafâ’ metinde ‘safâ/ سفَا’ şeklinde yazılmıştır.

²⁷ ‘vişâl’ metinde ‘vîsâl/ ويسال’ şeklinde yazılmıştır.

[3a]

İlâhî

- 1 Cihân gine bülbül oldu hâr açılıp gül oldu
Göz kulağ oldu her yer ne ki var ol oldu
Meded meded meded
- 2 Uyandı çün nâr [u]‘ aşk kaynadı ebhâr-ı ‘ aşk
Her yañaya çağlayup ağdı gözüm sel oldu
Meded meded meded
- 3 Göñül o bahrışaldı dilim tutuldu kaldı
Girdim anıñ zıkrine a‘ zâlarım dil oldu
Meded meded meded
- 4 Ferhâd bugün ben oldum varlık tağımı deldim
Şîrîn’ime varmađa her cânibim yol oldu
Meded meded meded
- 5 Geç ağılaşaradan halkı birağ aradan
Niyâz²⁸ itdi buradan turma saña gel oldu
Meded meded meded

[3b]

İlâhî²⁹

- 1 Gelin uzanalım farza sünnete
Enbiyâlar gider Hâkķ’a minnete
- 2 Kıyâmetde şefi‘ ol ümmete
N’ola bir kez görsem Hâzret’i

Tañrı’nın arslanı efendim gerçek‘ Alî
(Velehu)
- 3 ‘Alî’niñ gözleri ay gibi bařar
Yüzünün şu‘ lesi dünyâyı tutar

Çağırdığı zamân tağları yıkar
(Eyzân)
- 4 Ğazâya giderken yollar açılır
Deñiz deryâ köprü olmuř geçilür

Kâfirler üstüne âteş saçılır
(Eyzân)
- 5 ‘Alî Düldül’üne binmiř ařardı
Çeker Zü’lfükâr’ı ‘ aşkı çoşardı

Gören kâfirlerin ‘ aklı şaşardı

²⁸ Metinde ‘Niyâzî’ mahlası yerine ‘Niyâz’ ibâresi yazılmıştır. Şiir için bk. Kenan Erdoğan (2008). *Niyâzî-i Mısırî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara, s. 382.

²⁹Metinde bir beyit ve tek mısra halinde sıralanan bu şiirin metinde yer aldığı gibi yazılması uygun görüldü.

(Eyzân)

[4a]

6 ‘Alî Düldül’ünü almış eline
Gice dimez gider ğazâ yoluna

Zü’lfükâr’ın kuşatmışdır beline
(Eyzân)

7 Dervîş Yûnus der ki biz de varalım
‘Alî’niñ cengini biz de görelim

Mevlâ’m naşib itsün komşu olalım
(Eyzân)

İlâhî³⁰

I

Her haçan³¹ anarsam seni
Karârım kalmaz Allâh’ım
Senden başka gözüm yaşı
Kimseler silmez Allâh’ım

II

Sensiñ dillerde okınan
Sensiñ gönüllerde balkıyan

[4b]

Seniñ aşkına tokınan
Hiç ‘aklı kalmaz Allâh’ım

III

Açılır bāğı bostāniñ
Okunur dilde destāniñ
Seniñ baqdıgın gülistāniñ
Gülleri şolmaz Allâh’ım

IV

Dervîş Yûnus seni ister
Luţf eyle cemâlin göster
Cemâlin gören ‘aşıklar
Ebedî ölmez Allâh’ım

Kaşîde³²

1 İlâhî seniñ aşkıñ âteşiyle
Yüregim yanar tüter

2 Ben sevdāya düşeli
Oldı derdim besbeter

[5a]

3 Firqatiñ nârı derûnum her dem

³⁰Metinde beyitler halinde yer alan bu şiirin nazım şekli dörtlü yapıya uyduğu için şiirin dörtlükler halinde yazılması uygun görüldü.

³¹‘haçan’ metinde ‘hacan / حجان’ şeklinde yazılmıştır

³²Bu şiirin mürettip tarafından kaside başlığı altında verilmesine rağmen kaside nazım şekline benzemediği ve mısra düzeninde problem olduğu görülmektedir. Bu şiirin metinde yer aldığı gibi yazılması uygun görüldü.

- Yağup kül ider
- 4 Saña ‘aşıkam İlähî n’eyleyem
Dünyâyı ben
- 5 Geçmişem cümle hevâdan
İsterem Mevlâ’yı ben
- 6 Kendi luğfindan İlähî sil
Bu qalbiñ pāsını
- 7 Sür çıkar bārî bedenden
Ġayrınıñ sevdāsını
- 8 ‘Āşiler için yaratdıñ
Rağmetiñ deryāsını
(Eyzān)
- 9 Bu cihān bir temürli oğdur
Yiyenler zehrin içer
- [5b]
- 10 Kimseye yoğdur vefāsı
Cümlemiz konar göçer
- 11 Āhirü’l-emr ‘uryān idüp
Yağasız gömlek biçer
(Eyzān)
- 12 İlähî rağmetin çoğdur
Luğfina yoğdur ‘aded
- 13 Sen kerīm *lem-yezel*’sin
‘Āşilereğil meded
- 14 Şuğları ‘afv idici Mevlâ’m
Gel qapuñdan itme red
(Eyzān)

[6a]
İlähî³³

I

Semāda sırr-ı tevğid duyan
Gelsün bu meydāna
Derünından bugün Allāh
Diyen gelsün bu meydāna

II

Duyanlar sırr-ı Settār’ı
Görenler nūr-ı Ġaffār’ı
Cihānda şışe-i ‘ārı
Qıran gelsün bu meydāna

III

³³Metinde beyitler halinde yer alan bu şiirin nazım şekli dörütlü yapıya uyduğı için şiirin dörütlükler halinde yazılması uygun görüldü.

Şaladır ehl-i ʿirfâna
Getürsün cânı kırbâna
Bugün başını meydâna
Koyan gelsün bu meydâna

IV

Göñül maqşūdını buldı
Cihân envârıla tıldı
Bugün Nūrî imâm oldı
Uyan gelsün bu meydâna

[6b]

Kaşîde³⁴

I

Kıyâmet güninde maşşer yerinde
Kızım Fâtıma baña yardımın var mı
Ümmetlerim boyun egüp tırunca
Gözüm nūrî Fâtıma baña yardımın var mı

II

İsrâfîl şûrî üfirür
Ölenler kalqıp dirilür
Şirât'a hâzır³⁵lanur mîzân qurılır
Ciger-güşem Fâtıma baña yardımın var mı

III

Za'îf³⁶ ümmetlerim anda gelürler
ʿAşî olanları anda bilürler
Zebâniler Cehennem'e sürerler
Kızım Fâtıma baña yardımın var mı

IV

Cehennem üstüne şirât qurılır
Cümle halk maşşer yerine çekilür

[7a]

Her kişiniñ hayrı şerri şorılır
Gözüm nūrî Fâtıma baña yardımın var mı

I³⁷

Baba ümmetiñ için sen hiç ağlama
Guşşa çeküp göñlün melül eyleme
Hasan ile cigercigiñ taqlama
Baba ümmetine kırbân olayım

II

Cehennem'in yollarında tırayım
Ümmetiñ gelürse alı koyayım
Ümmetleriñ yanmasun ben yanayım

³⁴Bu şiirin mürettip tarafından kaside başlığı altında verilmesine rağmen kaside nazım şekline benzemediği ve mısra düzeninde problem olduğu görülmektedir. Metinde beyitler halinde yer alan bu şiirin nazım şekli dörtlü yapıya uyduğu için şiirin dörtlükler halinde yazılması uygun görüldü.

³⁵'hâzır' metinde 'hâzır/حاضر' şeklinde yazılmıştır.

³⁶'za'îf' metinde 'za'îf/ظعيف' şeklinde yazılmıştır.

³⁷Metinde beyitler halinde yer alan bu şiirin nazım şekli dörtlü yapıya uyduğu için şiirin dörtlükler halinde yazılması uygun görüldü.

Baba ümmetine kırbān olayım

III

‘Araşātın meydānına varayım
Terāzünün sağ yanında tırayım
Hasan Hüseyn kanlı gömleğin koyayım
Baba ümmetine kırbān olayım

[7b]

IV

Yalvarırım Allāh’ıma burada
Ayırmasun yarın bizi orada
Ümmetlerin istesün bizi du’āda
Baba ümmetine kurbān olayım

Kaşıde³⁸

1 Derd-mendim mücrimem ihsāna geldim yā Resūl Allāh meded
Sā’irem muhtācinam ihsāna geldim yā Resūl Allāh meded

2 Rāh-ı Hāk düşmānları aqlımı alup fikrimi şaşırttdılar
Sen gibi keremi çok sultāna geldim yā Resūl Allāh meded
(Nakarāt)

3 Ka’be-yi vasfın yolunda sa’y idüp düşdüm karīb
Bir cānım var daha ne’mvar cānımı kırbāna geldim yā Resūl Allāh
meded

1 Pehlivāndır ol kişi kim nefsinı qatl eyleyen
Hem erenler meclisinde aña eyvāllah diyen³⁹

[8a]

2 *Kenz-i mahfi* dir hāqıqatey Nesīmī ebsem ol
Kendini fāş itme kim bu yolda çokgüm-rāh var

3 Yılda bir kez hac idersin saña dirler hacıgel

³⁸Bu şiirin mürettip tarafından kaside başlığı altında verilmesine rağmen kaside nazım şekline benzemediği görülmektedir. Bu şiirin metinde yer aldığı gibi yazılması uygun görüldü.

³⁹Görüldüğü üzere Nesīmî’ye ait olan 1, 2 ve 3. beyitlerin yine kendisine ait olup aşağıda yer alan şiirden alındığı tespit edildi. Ancak metinde yer alan beyitlerde kelime ve mısra bağlamında birtakım değişikliklerin var olduğu görüldü. Bu nedenle söz konusu beyitlerin metinde olduğu gibi yazılmasına karar verildi.

“1 Çünkü bildün mü’minün kalbinde beytullāh var
içün

Niçün ‘arz itmedün ol dem ki evvel Allāh var
2 Her ne var ādemdedür ādemde[n] iste Hāk [1] sen
Olma İblis-i şakī ādemde seddullāh var

3 Gel “ene’l-Hāk” defterinden al sebak iy zāt-ı hāk
Dem-be-dem bātıl taşavvur itme hākullāh var

4 Sen saña lāf eyleyüp çün da’vā-yı hām eyleme
hācisen

Lā-cerem hālī degül meydānda her dem şāh var
5 Şūfınun kalbinde eger varsa zıkr-i “lā ilāh”

‘Aşık-ı şādıklarun kalbinde “illallāh” var

var

6 Kimseyi ta’n itme iy dil sırr-ı Hāk [a] vākif ol
92.)”

Nūr-ı Hāk’dur cümle eşyā şanma şatıullāh var

7 Kim ki ma’mūr eyledi vīrāne kalbin Hāk-k-

Āferin taşsin anun sırrında şeydullāh var

8Maşsuda irmek dilersen talib-i vech-i ilāh

Lā-cerem vücūd evinde hasbeten lillāh var

9Pehlevān oldur ki cehdle hırş-ı nefş[i] katl ide

Hem erenler meclisinde anlara eyvāllāh var

10 Yılda bir kez hacc olursa Ka’be’de gel

Dilleri eyle tavāf her demde hacıullāh var

11Çünkü mahfidür hākıka[t] iy Nesīmī söyleme

Epsem ol fāş itme kim yolda nice güm-r āh

(Köksal 2009: 91-

Gir bu gönül Ka‘ besine niçe haccu’lîlâh vardır

İlâhî⁴⁰

I

Seyr idin Muḥammed’i
Doğmuş nûrlar içinde
Ay günü şād ider
Yatar kundağ içinde

II

Bağlamışlar elini
Kimse bilmez ḥālını
Zikre virmiş dilini
Oğur kundağ içinde

III

Adını koydı Aḥmed
Ezeliden Muḥammed
Ümmet içündür minnet
Diler kundağ içinde

IV

Doğuran ana ḥayrân
Melekler ider seyrân
İki cihânda bayram
Yatar kundağ içinde

[8b]

V

Sürmelemiş gözünü
Ḥaḳḳ’a vermiş özünü
O serveriñ yüzünü
Görsek maḥşer yerinde

VI

Yakın ider ırağı
Medîne’dir durağı
Yeşil tonlu melegi
Görmiş kundağ içinde

VII

Yûnus’a söyler karşı
Aḳar durmaz göz yaşı
Enbiyâlarıñ başı
Yatar kundağ içinde

Ḳaşıde⁴¹

I

‘ Āşık seniñ kıyağ kıyağ bağışın
Şāhım Mevālî’ye beñzer⁴² gözlerin
‘ Āşıkıñ’ aşğ oduna yağışın
‘ Āşık Mevālî’ye beñzer⁴³ gözlerin

⁴⁰Metinde beyitler halinde yer alan bu şiirin nazım şekli dörtlü yapıya uyduğu için şiirin dörtlükler halinde yazılması uygun görüldü.

⁴¹Metinde beyitler halinde yer alan bu şiirin nazım şekli dörtlü yapıya uyduğu için şiirin dörtlükler halinde yazılması uygun görüldü.

⁴²‘beñzer’ metinde ‘benzer/ بنزر’ şeklinde yazılmıştır.

⁴³‘beñzer’ metinde ‘benzer/ بنزر’ şeklinde yazılmıştır.

II

Bildim ‘aşık şāhib-i nazarsın
Sevdigin‘ aşıkı dilde yazarsın

[9a]

Pīrim Hāzret-i ‘Alī diyüp gezersin
‘ĀşıkMevālī’ye beñzer⁴⁴ gözlerin

III

Erenler sevdāsı düşdi sırrıma
Hiç ‘aқıllar irmez Hāққ’ın sırrına
Şeydu’llāh naşib eylemiş pīrime
‘Āşık Mevālī’ye beñzer⁴⁵ gözlerin

IV

Erenler nuţkunu açıқdan söyler
Bāğçe⁴⁶de açılmış şol gonçe güller
Şabāhın seherinde öten bülbüller
‘Āşık Mevālī’ye beñzer⁴⁷ gözlerin

V

Erenleriñ yolu incedir ince
Қарınca şıvaşır hem қadrince
Pīr Sultān’ım hū dir destūr görünce
‘Āşık Mevālī’ye beñzer⁴⁸ gözlerin

[21b]

Bismillāhirrahmānirrahīm

Hüvallahüllezī lā ilāhe illāhu e’r-Rahmānu**e’r-Rahīmu**el-Meliku, el-Қuddūsu e’s-Selāmu **el-Mu’minu**el-Müheyminu el-‘Azīzu el-Cebbāru el-Mütekebbiru el-Ĥālīqu **el-Bāri**u el-Muşavviru el-Ġaffāru **el-Қahhāru** el-Vahhābu e’r-Rezzāqu **el-Fettāhu** el-‘Alīmu el-Қābidu el-Bāsiţu el-Ĥāfidu e’r-Rāfi‘u **el-Mu’izzu** el-Müzillü **e’s-Semīu**el-Başıru el-Ĥakemu el-‘Adlu el-Laţīfu el-Ĥabīru **el-Ĥalīmu** el-‘Azīmu el-Ġafūru e’s-Şekūru el-‘Aliyyu el-Kebīru **el-Ĥafīzu** el-Muķītu **el-Ĥasību** el-Celīlu el-Kerīmu e’r-Raķību el-Mucību el-Vāsī‘u el-Ĥakīmu**el-Vedūdu** el-Mecīdu el-Bā‘işu e’s-Şehīdu **el-Hāққu**el-Vekīlu el-Қaviyyu **el-Metīnu** el-Veliyyu el-Ĥamīdu

[22a]

el-Muḥşī el-Mubdi’ el-Mu‘īdu el-Muḥyī el-Mümīt el-Ĥayyu **el-Қayyum** el-Vācidu el-Mācidu **el-Vāhidu**el-Eḥadu e’s-Şamedu el-Қādiru **el-Muķtediru** el-Muķaddimu el-Mu’ahḥīru el-Evvelu **el-Āhiru**e’z-Zāhiru el-Bāţinı **el-Vālī** el-Muta‘āli el-Berru e’t-Tevvābu el-Munteķīmu el-‘Afuvvu **e’r-**

⁴⁴‘beñzer’ metinde ‘benzer/ بنزر’ şeklinde yazılmıştır.

⁴⁵‘beñzer’ metinde ‘benzer/ بنزر’ şeklinde yazılmıştır.

⁴⁶‘bāğçe’ metinde ‘bağçe/ بےغچه’ şeklinde yazılmıştır.

⁴⁷‘beñzer’ metinde ‘benzer/ بنزر’ şeklinde yazılmıştır.

⁴⁸‘beñzer’ metinde ‘benzer/ بنزر’ şeklinde yazılmıştır.

Raūfu el-Mâlikü'l-mülki zü'l-celâli ve'l-ikrâm el-Muqsitu el-Câmi' u el-Ġaniyyuel-Muġnî el-Mâni' ue'd-Dârru e'n-Nâfi' u e'n-Nûru el-Hâdi el-Bedi' el-Bâkî el-Vâriş e'r-Reşid e'ş-Şabūr

Bismillâhirrahmânirrahîm

Allâhumme şalli 'alâSeyyidinâ Muhammedin şalâten tuncinâ bihâ min cemî' al-aḫvali ve'l-âfât ve taḫḫilenâ bihâ cemî' al-hâcât ve **tutabhirunâ** bihâ min cemî' i's-seyyiât ve ferfe'unâ bihâ inneke â' le'd-derecât ve tübelliġunâ bihâ aḫşa'l-gâyât min cemî' al-ḫayrâti fi'l-ḫayâti ve ba'de'l-memât

KAYNAKLAR

- ABDULKADİROĞLU, Abdulkerim (1997). "Edebiyatta Metodoloji Açısından Elyazmaları ve Nâdir Eserler Üzerine Notlar I", *Kültürümüzden Esintiler, Anıl Matbaası, Ankara, s.527-556*.
- AKDOĞU, Onur (1989). *Türk Müziği Bibliyografyası 9.yy-1928*, Ege ÜniversitesiDTMK Yayınları, İzmir.
- AYDEMİR, Yaşar (2007). Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler, *Turkish Studies / Türkoloji Araştırmaları Volume 2/3 p. 122-137*.
- CAN, Halil (1974). "İslâmî Ayların Mûsikîsi", *Mûsikî Mecmuası, Yıl:27, S.294, İstanbul*.
- CEBECİOĞLU, Ethem (2009). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*, Ağaç Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (2000). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- ECE, Selâmî (2007). *Klasik Türk Edebiyatı Araştırma Yöntemleri*, Fenomen Yayınları, Ankara.
- ERDOĞAN, Kenan (2008). *Niyâzî-i Mîsrî Dîvânı*, Akçağ Yayınları, Ankara.
- EZGİ, Suphi (1933). *Nazarî ve Amelî Türk Musikisi*, Millî Mecmûa Matbaası, İstanbul, c.3.
- GÜRBÜZ, Mehmet (2012). "Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbuls. 97-113.
- KILIÇ, Atabey (2012). "Mecmûa Tasnifine Dâir", *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*, Turkuaz Yayınları, İstanbul s.75-96.
- KÖKSAL, M. Fatih (2009). "Seyyid Nesîmî'nin Yayınlanmamış Şiirleri" *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi, 2009-50, s. 77-135*.
- KÖKSAL, M. Fatih (2012). "Metin Neşrinin Ana Esasları" *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi, S.31, s.179-209*.
- KURNAZ, Cemal; Yaşar Aydemir (2013). "Mecmûalara Sorulması Gereken Sorular" *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 8/1, Winter 2013, p. 51-64, Ankara-Turkey*;
- OLGUN, Tâhir (1914). *Tedrisât-ı Edebiyyeden Nazım ve Eşkal-i Nazım*, Mahmut Bey Matbaası, İstanbul.
- ÖZCAN, Nuri (1994). "Devran" TDV İslam Ansiklopedisi TDV Yayınları, İstanbul, c.9 s.249-250.
- ÖZTUNA, Yılmaz (2000). *Türk Musikisi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- REVNAKOĞLU, Cemaleddin Server (1966). "Yunus'un Bestelenmiş İlâhileri Nerede ve Nasıl Okunurdu?", *Türk Yurdu, c.5, S. 319, s. 134-135*.
- SOYSAL, Fikri; Mustafa Uğurlu Arslan (2014). "1174 Tarihli Hâfız Abdülkbakî'ye Ait Güfte Mecmuasının İncelenmesi", *Rast Müzikoloji Dergisi c. 2, S. 1 s.68-88*.
- ŞENGEL, Ali Rıza (1979-1982). *Türk Müsikîsi Klâsikleri İlâhiler*, (hzl: Yusuf Ömürlü), Kubbealtı Kültür ve Sanat Vakfı Yayınları, İstanbul.
- ŞENÖDEYİCİ, Özer (2015). "Yazma Eserler", *Osmanlı Edebî Metinlerini Anlama Kılavuzu*, Kesit Yayınları, İstanbul, s. 231-246.
- TANYILDIZ, Ahmet (2012). "Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında" *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research, c.5 sayı 21*.

- TUĞLUK, İbrahim Halil (2008). “XVII.Yüzyıla Ait Harekeli İki Metinde Bazı İmla Özellikleri”, *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 3/6 s. 612-630*.
- USLU, Recep (2006). Müzikoloji ve Kaynakları, İTÜ Vakfı Yayınları, İstanbul.
- USLU, Recep (2001). “Türk Müziği Eğitim Tarihinde Güfte Mecmuaları ve İnceleme Esasları Üzerine Tespitler”, *Müzikte 2000 Sempozyumu (s. 158-165)*. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- UYGUN, M. Nuri (2014). “Türk Din Müsikisinde Usûl İlâhileri”, *Rast Müzikoloji Dergisi c. 2, S.2 s.31-42*.
- UZUN, Mustafa (2003). “Mecmua” TDV İslam Ansiklopedisi TDV Yayınları, İstanbul, c. 28, s.265-268.
- UZUN, Mustafa (2000). “İlâhî” TDV İslam Ansiklopedisi TDV Yayınları, İstanbul, c. 22, s. 64-68.
- ÜNVER, İsmail (1993). “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler”, *Türkoloji Dergisi, c.11 S. 1, s.51-89*.

düşbed

قصیده

قیامت کوننده محشر یرنکه
قزیم فاطمه بکایار دیمیک وارچی

امتدرم بیون آکوب طورنجکه

کوزم نوری فاطمه بکایار دیمیک

وارچی

اسرافیل صوی او فیدور

اولندر قلوب دیر یور

صراط حاضرنور میزان قور یور

جگ کوشم فاطمه بکایار دیمیک وارچی

ظعیف امتدرم انده کلورک

عاصی اولندری انده بلورک

زبانیدر جهنم سوررک *

قزیم فاطمه بکایار دیمیک وارچی

جهنم اوسته صراط قور یور

جمله خلق محشر یرینه جکیور

هَر كَشِيْنِكْ خَيْرِي شَرِي صُورِي لُورِ
كُورُم نُورِي فَاطِمَه بَكَا يَار دِيمِكْ وَارِجْ

بَابَا اُمِّتِكْ اچُون سَن هِيچْ اَنَلَه
غَصَه چَكُوبْ كُورُلُون مَلُولْ اِيلَه

حَسَن اِيلَه جِيكْ چِيكْ طَاغَلَه

بَابَا اُمِّتِيَه قَرَبَانْ اُولَه يِم

جَهَنَمِكْ يُولَا رِنْدَه طُورَه يِم *

اُمِّتِكْ كَلُورَسَه اِلِي قُويَه يِم *

اُمِّتَرِكْ يَانَسُون بَن يَانَه يِم

بَابَا اُمِّتِيَه قَرَبَانْ اُولَه يِم

عَر صَاتِكْ مِيدَاتِيَه وَارَه يِم

تَرَارُونِكْ صَاغْ يَانِنْدَه طُورَه يِم

حَسَن حَسِين قَانِي كُورْمَلِكْ قُويَا يِم

بَابَا اُمِّتِيَه قَرَبَانْ اُولَه يِم ❁